

LIBERTATEA

Abonamentul: { „Libertatea” (4 pag.) 120 Lei pe an.
„Foaia Interes.” (4 pag.) 80 Lei pe an.
Cel-ce le abonează pe amândouă, le primește cu 170 Lei pe an și capătă și „Plugarul Luminat”, fără alt adaus la plată.

Foie pentru popor.
Apare **JOIA**
Director: Ioan Moța.

Pentru străinătate: 400 Lei pe an, trimiși în banii țării aceleia în preț de 400 Lei, sau prin cec de bancă.
Redacția și Administrația: Orăștie (jud. Hunedoara).

Mai bine mai târziu decât nici odată!

— Numai de-ar fi așa! —

Pe nici un tărîm de câștiguri nu se fac mai multe înșelăciuni, ca în lucrarea pădurilor. Acolo câștigurile urlă se pot ascunde, înșelând și pe proprietar și pe stat. Pe proprietar, dându-i mândă puțină, pe stat plătindu-i dare puțină.

Ministrul Argetolanu e hotărît să facă revizuirea (luarea sub nouă cercetare) a tuturor Contractelor de păduri ale Statului ce s'au prelun-git de curând pe temelia veche.

Înțelegeți de ce e vorba: Statul are păduri mari. Le aveau în ar-rândă pentru a le tăia, întreprinză-torii (mai toți cu plătiri pe obraz), cu prețuri joase de tot, ca pe ni-mic, unele de înainte de războiu, sau areate foarte puțin după războiu.

„Tovarășii” (diavolului) din Mi-nisteriu și dela Casa Pădurilor, au prelungit, de curând, multime de Contracte de acestea, tot pe prețul de mai înainte, — adică tot ca pe nimic!... Știu ei de ce au făcut o. Doar acolo i răul în Ministeriu!

Ministrul Argetolanu se pare că are curajul a pune picioru'n prag și a scutura nițel aceste treburi. Vrea să strice toate acele Contracte și să stăturească *prețuri adevărate* de arândă, după prețul de azi al lemnului.

Știți la ce venituri vine statul? Azi capătă o dare de răs: 5 - 600 Lei de hectar (300 de jugăr), iar după statorirea prețului adevărat, va căpăta 40.000 de Lei pe hectar (20.000 de jugăr).

Socotiți ce sume ies din asta, după zecile de mil de hectare? Și toată acea Dănăre de bani curgea în pungile șmecherilor din Ministe-riu și dela Casa Pădurilor...

Bine-ar fi să se înceapă odată *curățirea* acolo, fie și așa de târ-ziu. Mai bine ca nici odată. Nu-mai — *să fie!* Că ce se spune azi despre ce fac acei diavoli din Mi-nisteriu, cu ajutorul Satanelor din păduri, și se scoală păru'n cap!

Zidire de școli,

în județul Alba.

Comitetul Școlar județean al ju-dețului Alba, a luat hotărârea, de a începe o muncă stăruitoare pen-tru zidirea de edificii pentru șco-lile primare în județ, acolo unde aceste școli nu au un adă-post al lor sau unul prea slab, ori neîncăpător.

Prefectul județului, dl Dr. I. Vancea, ca Președinte al Comi-tului școlar județean, a dat îndru-mare la conducerile locale din 19 comune, în cari urmează a se zidi școli noi, ca să înceapă lucră-riile de pregătire: Să aduc

platra, nisipul, prundișul pentru beton, lemnul, și să facă cărămida, toate prin munca de obște a locui-torilor. Lemnul de zidire, ca și lem-nul pentru arderea cărămizii, se dă de cinste din pădurile statului.

Județul și guvernul vor da și ele ajutoare, dar partea mare a chel-tuelliilor vor purta-o comunele, — așa ca în sute și sute de alte co-mune, slujind și prin asta o do-vadă că înțeleg rostul mare al Școlii și înțeleg a aduce jertfă pentru un scop ce urmărește fericirea copiilor lor, cum e școala.

Cele 19 comune în cari se vor zidi școli noi, sunt: Olășdea, Deal, Cloara-de-jos, Ciuraleasa, Bucium Izbita, Șugag, Râmeș, Ponor, Valea-Geogășului, Șohodol, Galda-de-sus, Tăuș, Dumitra, Vurpăr, Căptâlan, Valea-Dosului, Intregaldé, Ighiu și Ampoia.

La început conducătorii acestor comune, primăriile, preoții, învăță-torii, vor avea greutăți, căci vor găsi și oameni neascultători, — dar Dzeu le va ajuta a învinge greutățile și când școlile vor fi gata, — va fi o bucurie pentru toți: și pentru cel ce au jertfit, și pentru cel ce au stăruit și pentru cel ce au muncit.

Poporul nostru să se arate bun înțelegător al frumosului lucru la care e chemat — cum s'a arătat minunat poporul din județul Arad și în altele multe!, unde a cheltuit milioane multe cu școlile, dar tot le-a zidit și azi e mândru de ele! — Să facă cărăușile cu voce bună, lucrarea cărămizii și munca în jurul zidirii. Ei vor lăuda cel chemați și vor fi bine plăcuți și lui Dzeu și oamenilor!

Din Basarabia.

Dacă despre Bănăt se zicea cu drept cuvânt, că e „grănarul” Ungariei și azi al României, — apoi România are fericirea de a avea și al doilea grănar: Basarabia, tot atât de roditor și prețios, ca Bănatul. Las' că nici Moldova, nici Muntenia nu-s cu mult mai puțin mănoase. Îndosebi ca bunăta-te, grăul Moldovei e fără pereche.

Azi însă avem părerea de rău a arăta, că unul din cele două gră-nare mai de seamă ale țării, gră-narul Basarabiei, e în grea su-ferință. De ani de zile par'că-l pri-gonește soarta. Odată-l uscat de secetă, odată bătut de furtuni ni-micitoare. An bun a avut în timpul din urmă doar anul 1922. Câteva cifre (numere), ni-o vădesc aceasta.

Înainte de războiu Basarabia dădea ca rod de grâu, săcară, orz și ovăs, cam 150.000 vagoane pe an. În 1921 a putut da abia 54.000 În 1922 a dat mai mult ca înainte de războiu: 159.000 de vagoane, în 1925, abia 44.000.

Anul 1926 a fost iarăși aproape bun, dar anul de față iară are scă-derere: a dat cu peste 30.000 va-

goane mai puțin ca anul trecut, — ceea-ce e, pentru fărâșimea basa-rabeană, e o pierdere de câștig la truda câmpului, de vre o 200 mi-lioane Lei.

De aceea e puțină voce bună azi în Basarabia, — până se va îndura ceruș a-l da iarăși ani cu rod și cu belșug, — ceea-ce îl do-rim dela Dzeu.

Se deshamă caii la Budapesta,

— se sting motoarele automobilelor,

— se trezesc din beție mii de capete!

Bătălia dela Geneva între Apponyi și Titulescu s'a sfârșit. La Budapesta vine încă un — „csonka Magyar”...

Nădejde mare legau Ungurii din Budapesta, de lupta ce se va da la Liga Națiunilor, la Geneva, din partea lor, împotriva României, pen-tru „dreptul” proprietarilor unguri din Ungaria, cari aveau moșii în Ro-mânia.

Se făcuseră pregătiri mari! Deși Ungaria are la Sfatul „Ligi Nați-unilor” ca trimis al său un Ministru, — pentru apărarea drepturilor mo-șierilor unguri, a trimis ca sol deo-sebit pe contele Apponyi, cel mai meșter vorbitor și apărător al lor. Au pus în linie tunul cel mai mare! Că moșierii Unguri vor leși blruitori prin Apponyi, nu se mai îndoaia nimenea. Întoarcerea lui Ap-ponyi acasă, era să fie primită cu manifestații urlăge, așa ca și cum un General maghiar ar fi bătut Ro-mânia și se întorcea cu steagurile smulse dela ea, la picloarele sale. Sute de trăsurii cu patru cai, ale nemeșilor câștigători, stăteau gata să fie la gară la sosirea „biruito-rului”, și alte sute de automobile stau aprinse, numai să pornească cu marele alai, care duce în frunte pe marele lor Apponyi!

România n'a făcut gară multă, n'a făcut paradă, ci a trimis la Ge-neva pe Ministrul său de Externe (pentru treburile din afară ale țării) Titulescu, să apere cu știința sa, dreptatea țării, dreptatea țără-nimii române asupra moșiiilor ce i s'au împărțit.

Și au ascultat sfetnicii de acolo tirada lui Apponyi, care spunea că, guvernele dela București puteau face ce vreau și ce puteau cu a-verile supușilor români, dar nu a-veau drept a face mere-pere și mo-șiiile supușilor străini! Moșiiile a-cestora nu aveau drept a le atinge,

sau cel puțin să le plătească cu prețul deplin, în aur! Ungaria sare în apărarea drepturilor cetățe-nilor săi și nu-i lasă despoiași de averea lor din altă țară.

A răspuns ministrul român Ti-tulescu: Moșiiile trebuiau să se îm-parță. O cerea timpul, o cerea drep-tatea poporului. Guvernele țării nu s'au uitat la moșier, ci la moșie, și au luat-o dela Regele Țării (adecă Regele și-a îmblat el în-suși cel dintâi, moșiiile sale spre împărțire!), le-a luat dela vechi și bunii boeri ai țării, le-a luat dela biserică, dela așezăminte cultu-rale, dela Spitale, — dela ori-cine, și le-a dat plugarilor, tuturor plu-garilor, români unde ținutul era ro-mânesc, plugarilor sași în comunele săsești, plugarilor unguri în comune ungurești. Cum putea, sau ar putea azi, să lase desmoșteniți pe marii moșieri români, și să lase ca marii moșieri în țară numai pe Unguri, și încă pe cel din afară de țară?!

Și toată lumea a văzut drepta-tea României, și toți au spus: Ro-mânia are dreptate. Nu se poate schimba nimic din hotărârea ei. (Numai Germania a fost pe par-tea Ungurilor!..)

Și sabia scoasă pe Apponyi s'a frânt și cea alui Titulescu a rămas strălucitoare și biruitoare.

Și e supărare mare la Pesta. Se deshamă caii dela trăsuriile de paradă, că n'au cui mai face pa-radă, se sting motoarele automo-bilelor, că n'au pe cine mai duce în alai, și — se trezesc din beția lor de încredere nedreaptă, multe capete aprinse dela Budapesta.

Apponyi va veni acasă, ca un nou — „csonka Magyar”...

Frumoasă sărbătoare românească pe Valea-Jiului.

Sfințirea celui dintâi Drapel Tricolor al Negustorilor, Meseriașilor și Industriașilor Români de pe acea Vale, — la Petroșani.

Am vestit la timp, că Duminică în 25 Sept. a. c. se va face Sfințirea Drapelului Tricolor al Reuniunii Comercianților, Industriașilor și Meseriașilor Români din Valea Jiului, cu scaunul în Petroșani. Publicăm mai jos programul acestor Sărbări naționale creștine, și, cu o cale, arătăm, că, după științele primite, din toate părțile se arată un interes viu pentru aceste sărbări.

Petroșanii vor avea din acest prilej, oaspeți mulți și aleși. — Pe lângă Patronul Sărbărilor, care e dl. Ministru Gh. Tătaru, se vestește că vor lua încă parte: dl. Ministru Nistor, dl. deputați Panaitescu, Bursan, dl. Senator G. Dubleș, dl. N. Stănescu nașul drapelului, d-na Ana Ing. Bujor, nașa drapelului, dl. Ing. Nicolae Teodorescu, directorul general C. F. R., dl. Ing. Bujoiu, dl. Ing. Iosif Iancu, inspector general miner ca delegat al Ministerului de Industrie și Comerț, Președinți de onoare ai Reuniunii. — Urmașii fostului comerciant român Avram Brândușa: dl. Colonel Sebastian Brândușa din Cluj, vine cu d-na soră și un frate, și vor face o frumoasă danié pentru înființarea unui Cămin de Ucenici Români „Avram Brândușa”. — Afară de aceștia s'au înștiințat că vor lua parte Reuniunile surorii de Comercianți, Meseriași și Industriași, din Abrud, Aiud, Teleuș, Cluj, Alba Iulia, Arad, Brașov, Sibiu, Orăștie, Deva, Tg.-Murăș, Năsăud, — și altele.

De asemenea se simte o viață atragere pentru aceste sărbări la toți Românii din Valea Jiului.

Atât la Liturgie, cât și la sfințire — și seara la Concertul coral, va cânta corul O felinatalului de fetițe din Deva, sub conducerea dl. Profesor I. Ignaton.

Concertul de seara va fi un plăcut prilej de reculegere sufletească pentru toți aceia care îl vor asculta.

Salutăm cu bucurie această manifestare națională, creștinească, economică și culturală a „Reuniunii Comercianților, Industriașilor și Meseriașilor Români din Valea Jiului”, căreia îi dorim spor la muncă și izbândă în lupta pentru trai, și în lupta ce vor dăce-o sub nou sfințitul Drapel Tricolor, pentru împuțernicirea breslei de negustori, meseriași și industriași români pe această Vale, ce se numește „America Ardealului”, și pe care cu toții să ni o dorim o Americă românească în acest Ardeal românesc, și nu o „Americă”, adică cuib de bogăție, a ori-cui, a tatarilor adușilor de vânturi și prea puțin a Românilor!

Indemnăm pe Românii din toate comunele din ținutul Petroșanilor, să-și trimită câte o solle de 4—5 frunți (de-vor mărge mai mulți, cu

atât mai bine), ca acolo chibzuind cu negustorii și meseriașii noștri la un loc, să se caute chipul de a interveni la oaspeții rari ce se vor aduna, la dnii ministri și deputați, cerându-le a da un mai simțit ajutor întăririi vieții românești pe această vale, căci azi acel ajutor se simte prea slab, sau aproape deloc!

Iată programul după care se vor desfășura aceste prețioase sărbări:

Duminică 25 Septembrie:

La 9 ore adunarea la Casa Română. Aranjarea conductului și plecarea la Biserica cu Muzica Soc. „Petroșani” în frunte.

La 10 ore 30 m. Sfințirea Drapelului în Grădina Liceului de Stat. — Vorbiri — Bateria Cuelor.

La ora 13: Banchet la Casinoul Muncitoresc, unde va concerta Muzica Soc. „Petroșani”.

La ora 17: Ședință Festivă la Casinoul Muncitoresc.

La ora 21: Concert coral și Tombolă la Casinoul Muncitoresc.

Venitul curat al concertului va augmента fondul pentru zidirea Căminului de Ucenici Români „Avram Brândușa”.

Suprasolviri se primesc cu mulțumită și se vor publica pe cale ziaristică.

Istoria se repetă.

Intâmplări și fapte dela 1848.

Și unele ce seamănă cu ele la 1927.

Răspuns la unele întrebări, și iămurirea unei stări de lucruri.

La Focșani s'a înghebat de nou Comitetul conducător al „Ligii Apărării Naționale Creștine” chemând în fruntea sa pe luminatul și neclătinătorul Profesor universitar dela Cluj, dl. C. Cătușanu, — după dureroasa neînțelegere dintre d. Prof. Cuza și Comitetul conducător vechiu.

În același timp o nouă grupare se vestise, înainte de a se constitui acest comitet, — gruparea tinerilor luptători pentru aceleași scopuri mari și sfințite, de apărare națională, — gruparea tinerilor trecuți prin probele de foc a închisorilor dela Văcărești și Galata și a marilor Procese Studențești, cu Corneliu Z. Codreanu în frunte. E grupa care scoate revista „Pământul Strămoșesc”, ca organ al Legiunii lor, a oastei lor, zisă: „Legiunea Arhanghelul Mihail” ocrotitorul popoarelor și răzbnătorul!

Amândouă grupele merg spre aceeași țință, ca două armate, sau ca două aripi de armată: spre apărarea acestui pământ strămoșesc de primejdia de a cădea în o nouă robie strelnă, păgână, crunt vrășmașă neamului nostru, care l-a stăpânit și apărât de două mii de ani!

Cineva, nedumerit de aceea, că avem acum 2 grupări, două înșoțiri de luptători, cari privesc spre aceeași țință, ne întrebă: „Ei, bine, eu cu cine să țin dară?...”

Il răspundem prin pomněnía unui fapt din istorie:

La 1848...

La 1848, fiindcă se apropia, ba bătușe și ciuasul, ca neamul românesc din Ardeal, Bănat și Crișana, să scuture lanțurile robiei grele în care gemuse până'aci, — s'au adunat, cum se știe, la Blaj, în Mănăstirea de acolo și apoi pe „Cămpul Libertății”, toți capii neamului: Cel doi Episcopi: Lemeni dela Blaj și Șaguna dela Sibiu, și cărturaril de frunte toți, în cap cu

Bărnuțu și soții, și popor mult, ca la 40.000 de Români. Erau, cum s'ar zice, adunați la sfat bătrânii neamului, încunjuțați de bărbații în floarea vieții și de tineret.

Avram Iancu, tiner, în vârstă de abia 24 de ani, a venit și el la „Adunarea dela Blaj”, în frunte la 300 de Moși călare, tineri și ei ca el, sau bărbați în putere. Cap luminat și minte străbătătoare, Iancu l-a ascultat pe toți ce au vorbit, căși au vorbit? A auzit și pe Bărnuț, care fulgera și te înalță cu cuvântul înaripat până' la cer, și pe bătrânii cumiși și domoli, și pe preoți și pe Arhierul. Toți vorbeau luminat, dar toți cu multă privire în jur de el, cu duh mai mult de pace, decât de războiu...

Iancu vede că nu e vreme de vorbe, acum se cer fapte! Că faptele altora, răsunătoare, răsturnătoare, săngeroase, se prăvălesc una după alta, una peste alta, din Apus spre Răsărit, și ca mâne valul lor cotropitor, e peste noi. El nu vorbi nimic, numai atâta spuse, când se sfârși sfatul cel mare al bătrânilor neamului:

— Voi vorbiți. Eu mă duc acasă și — fac revoluție!

Azi.

Privește, iubite cetitor, peste starea lucrurilor din țara noastră dragă de azi. Și, de ești bunăcuinșă a toate, vei vedea, alăturarea de noi, că neamul nostru țarăși e la o răspântie.

Neamul a căzut în o nouă robie, mai primejdioasă, cu cât e lucrată mai din ascuns. Până'acum îl e gătul de jumătate în jug și în scurtă vreme are să-l fie întreg. El trebuie de nou scăpat, ridicat din năcaz, dat libertății și vieții, că de nu, noua robie îl va sufoca!

Se ridică marii iubitori de neam și cei ce văd cu ochii limpezi viitorul și norii negrii cei întunecați. Și iarăși se văd adunați la sfat

doritorii de a-și libera neamul din primejdia sugrumării.

Colo se adună bătrânii și sfatul, chibzuind și își aleseră un stegar cu suflet tare, — dar dorind a înalta spre țința lor: prin luptă „legală”, pe cii pașnice, în duhal „păcii luptătoare”.

Dincolo sunt tinerii cari zic: „Primejdia e prea aproape, dușmanul prea a prins puteri, nu mai e vreme de multă voroavă, trebuiește pregătit tărâmul pentru venirea faptelor!”

Spre același țel merg unii, spre același celălalt. Deplinul bine al neamului îl vrea unii, același celălalt. Doar o deosebire de fire, de vederă mai tăloasă sau mai neguroasă în viitor.

E un noroc pentru neam, că se ridică aceste două porniri, — cari pot mulțami pe toți doritorii de mai bine al neamului.

Cei cu fire mai domoală, mai stămpărată, mai în stare să aștepte, — se vor alătura taberei care va urma pe bătrânii din noul Comitet al „Ligii A. N. Creștine”.

Cel ce nu mai cred, că cu vorbe se poate încă ajuta aci, — se vor aduna în jurul războinicilor din „Legiunea Arhanghelul Mihail” răzbnătorul și mântuitorul.

E un greșit cel-ce, fiind mai mult la părerile așezate ale bătrânilor, ar huli pe tinerii mai cu capu'n mână. Și greșit cel-ce, atras de firea năvalnică a celor mai tineri, ar lua în deșert pe bătrânii!

Nu! Dimpotrivă! Noi, mulțimea, trebuie să-i îmbrățim și pe unii și pe alții! „De nu l-avea un bătrân la casă, să l-cumperi, dar să-l ai” — spune înțeleapta vorbă veche.

„Dar de nu l-avea în pemptul tău duh din duhal războinicului Arhanghel Mihail, să-l cauți unde îl găsi, și să-ți altoești sufletul cu el”, — adaugem noi.

De aceea în fața celor ce se pretrec la noi, că se ridică două armate, una mai așezată, alta mai năvalnică, — scriitorul acestor șire, mai înaintat în vârstă, *voiu sta cu drag în șirul bătrânilor buni la sfat, dar cu toată inima mea voiu sprijini, în tot felul, mișcarea voinicească a tinerilor!* Și dacă l-aș vedea trecuți la fapte, m'aș pune fără șovăire la îndemâna lor, luând și armă în mână, purtându-o până m'ar slujii puterile, sau în alt fel fiindu-le de ajutor și de folos! Și cred că toți „bătrânii”, cu inimi încă nezdorbite de deșănădejdea vieții, ne-ar urma!

Iată răspunsul nostru la întrebarea ce ni s'a pus, și iată iămurirea stării de lucruri, la păreră încurcată, în faptă foarte îmbucurătoare, chiar prin faptul că — curg două râuri, între două alvii, spre același țel, dând prilej fiecăruia a înalta cu unul sau cu altul, sau cu amândouă.

Numai pe din afară de ele să nu rămână nici un Român ce-și lubește cu adevărat neamul și țara asta dragă!

